

jeg har søgt at sætte mig ind i Spørgsmaalet, desto klarere er jeg bleven over, at Stat og Kommune kunne gøre det, idet de kunne sætte Ekstraarbejder i Gang. Og det vil altid være det bedste. Det offentlige kan med sit store Budget — Statens Budget er jo paa 87 Mill., Kommunens samlede Budget erindrer jeg ikke, men det drejer sig i hvert Fald om store Foretagender — nogenlunde regulere Forholdet, kan lade være at sætte Bygge- og andre Foretagender i Gang i de gode Aar, f. Eks. i 1906, hvor Staten burde have uendelig lidt at bestille, medens der i 1909 efter mit Skøn ikke bør være Plads paa Holmen til at røre sig, fordi det Aar formentlig igen bliver et daarligt Aar. Med andre Ord, Stat og Kommune kunne regulere Forholdet ved i et Aar som 1906 ikke at bruge de bevilgede Midler, men i 1909 derimod overskride det bevilgede Budget betydeligt. Hver Gang Staten skal have en Dampfærge eller et Kongedampskib, er det uendelig rigtigere og klogere ikke ligefrem at tage det under det øjeblikkelige politiske Moment, men paabegynde Arbejdet i de Aar, som ere daarlige, ikke skabe større Efterspørgsel, naar der ikke er Arbejdere nok, i de gode Tider, men skabe, om ikke en kunstig, saa dog en større Efterspørgsel efter Arbejdere i de daarlige Tider. Derigennem gør Staten ikke blot Arbejderne en Tjeneste, men os allesammen.

Det almindelige Argument, der lyder mod, at det offentlige skal sætte Arbejder i Gang, er: Ja, men hvis Staten bruger Penge til det, saa er den Kapital ikke til Raadighed for de private; det er en Omflytning af, hvem der er Arbejdsgivere, men ikke en Forøgelse af Muligheden for at faa Arbejde. Dette Argument troede jeg selv paa i sin Tid, og derfor hørte jeg ogsaa til dem, der opgave overhovedet at naa noget ad den Vej, men ved senere at se paa det er jeg kommen til det Resultat, at dette Argument ikke holder Stik. Sagen er den, at Konjunkturarbejdsløsheden i Aar som f. Eks. 1900—02 ikke skyldes Mangel paa Kapital, men ligefrem det, at Kreditten gaar væk, saaledes at ingen tror, han har noget. I det Øjeblik, Priserne ere i Færd med at falde, tro alle, at Arbejdet er uden Profit. De se ikke, at Samfundet er lige saa rigt paa Maskiner og Jord som tidligere, og ingen tror, de have noget at købe for, noget at arbejde for, men selvfølgelig er den arbejdende Kapital den samme. Og under saadanne Forhold er det fuldkommen rigtigt,

om Staten atter kalder den frem, da Staten, i alt Fald den danske Stat, altid i daarlige Tider vil have Tillid og Kredit og eventuelt kan udvide den ved at udstede Kreditbeviser, løbende paa et Aar. Jeg antager, det er godt, hvis Staten gør det. Den er i Stand til saa at søge igen at fremkalde noget af Tilliden og igen at skaffe den naturlige og ønskelige Efterspørgsel, til at gøre et Modtræk ved at neutralisere noget af den økonomiske Paralyse, der har lammet Samfundet, og dermed igen gøre Arbejderne købedygtige hos Detailhandlerne og dermed i nogen Grad neutralisere Faren ved daarlige Tider. Jeg tror, Stat og Kommune have den Opgave at gøre det, jeg tror, det bør indgaa som Led i en fornuftig statsøkonomisk Politik. I sin Tid, da jeg under Behandlingen af et eller andet Forslag paa Trafikministerens Budget fremsatte den Fordring, at man skulde vente med den Sag til 1908 eller 1909, udtalte ganske vist den højtærede Trafikminister, at han mente, det ikke var en Statsopgave. Jeg mener imidlertid, at det er en Statsopgave. Staten kan gøre noget og bør gøre noget, og det er den bedste og billigste Maade, hvorpaa vi kunne modvirke Konjunkturarbejdsløsheden.

Der er ganske vist en noget anden Art af Arbejde, der ogsaa kan skaffes, men det er noget vanskeligere for os at gøre det. Det er den Fremgangsmaade, man har paa Ny-Zeeland, hvor man har noget Arbejde, som ikke paa noget Omraade konkurrerer med bestaaende Arbejde. Ny-Zeeland har nogle Savskærrier — de have jo umaadelige Skove dernede —, som ligge stille i den gode Tid og ere i Virksomhed i den daarlige Tid. Jeg tror ikke, vi kunne gaa den Vej, men en Meningsfælle af mig har fortalt mig — jeg skal ikke komme ind paa hans Ønsker og Ytringer, idet jeg antager, at hvis det kan faa fast Form, vil det komme frem for det paagældende Udvalg —, at han mente, der paa Landet var noget Arbejde, der kunde gøres om Vinteren, og hvortil københavnske Jordarbejdsmænd eventuelt kunde anvendes. Jeg skal ikke komme ind paa den Tanke, idet jeg gerne vil se en nærmere Udformning af den af vedkommende selv.

Det er, som sagt, een Maade at sikre Arbejderne mod Arbejdsløshed paa.

En bedre Organisation af Arbejdsanvisningen kan gøre noget og bør staa i Forbindelse med den anden Art af Hjælpe midler mod Arbejdsløsheds Virkninger,